

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА**

УДК 811.111:001.4'276.6: 630

МИКЛАШ Леся Теодорівна

**СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ПАРАМЕТРИ
АНГЛОМОВНОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА**

10.02.04 – германські мови

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук

Київ – 2018

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі іноземних мов для гуманітарних факультетів Львівського національного університету імені Івана Франка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник:

кандидат філологічних наук, доцент
Іващишин Ольга Михайлівна,
Львівський національний університет імені
Івана Франка,
кафедра іноземних мов для гуманітарних
факультетів.

Офіційні опоненти:

доктор філологічних наук, професор
Полюжин Михайло Михайлович,
Ужгородський національний університет,
кафедра прикладної лінгвістики,
завідувач кафедри прикладної лінгвістики;

кандидат філологічних наук
Редька Інна Анатоліївна,
Київський університет імені Бориса
Грінченка,
доцент кафедри германської філології.

Захист відбудеться “13” грудня 2018 р. о 13.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.133.08 у Київському університеті імені Бориса Грінченка за адресою: 04053, м. Київ, вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2.

Із дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Київського університету імені Бориса Грінченка за адресою: м. Київ, вул. Маршала Тимошенка, 13 б.

Автореферат розіслано “ ____ ” листопада 2018 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Л. П. Калитюк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Дисертацію присвячено дослідженню структурних і лексико-семантичних характеристик одиниць англословної терміносистеми лісового господарства, а також виявленню особливостей їх вживання з метою подальшого впорядкування та міжнародної гармонізації галузевої термінології. Термінологія лісового господарства є ефективним комунікаційним інструментом лісогосподарської сфери у вирішенні питань функціонування соціуму на засадах сталого розвитку, збереження природи та довкілля для майбутніх поколінь. Вона обслуговує різні види виробничої діяльності: від вирощування лісу до використання лісових ресурсів, а також активно функціонує в нормативно-законодавчій сфері, діловій документації, у межах міжнародної співпраці фахівців лісового сектору.

Сучасні євроінтеграційні та глобалізаційні процеси скеровують термінознавчі студії до ґрунтовного вивчення фахових мов і відповідних термінологій з метою їхнього унормування, уніфікації та стандартизації. Галузеві субмови формують загальнонаціональну мову, тому вивчення процесів термінотворення, особливостей структури та семантики термінів перебуває у фокусі досліджень визнаних вітчизняних і зарубіжних лінгвістів (С. В. Гринев-Гриневич, Р. І. Дудок, Ю. А. Зацний, І. С. Квітко, Т. Р. Кияк, І. І. Ковалик, А. П. Коваль, В. М. Лейчик, Д. С. Лотте, Т. І. Панько, О. О. Реформатський, С. Д. Шелов, В. А. Татаринів, М. Т. Кабре (M. T. Cabre), К. Кейджура (K. Kageura), Дж. Сейджер (J. C. Sager), праці яких слугували теоретичною базою для нашого дослідження. У процесі аналізу наукових джерел лісової галузі та вивчення термінології використано здобутки міжнародних експертів (Дж. Хелмс (J. A. Helms), Г. Гайд Лунд (H. Gyde Lund), М. Кеннел Дobbертін (M. Kaennel Dobbertin), Г. Курст (H. Kurst), Р. Прюллер (R. Prüller)).

Упродовж останніх десятиліть об'єктом аналізу мовознавчої науки стали термінні системи наук, що є дотичними до галузі лісового господарства. У цьому напрямі здійснено такі лінгвістичні дослідження: українська терміносистема художньої різьби по дереву (О. Є. Гриджук, 2001), українська ботанічна термінологія (В. М. Гамалія, 2003), українська термінологія садівництва (Л. М. Костенко, 2005), українська екологічна термінологія (С. В. Овсейчик, 2006), окремі аспекти української лісівничої термінології та її унормування (Н. І. Библюк, 2000; В. Д. Бондаренко, 2004; В. В. Дудок, 2007; О. Є. Гриджук, 2015; О. Б. Бурковська, 2015).

У германському мовознавстві досліджені семантична структура загальноновживаної англійської лексики лісотехнічного профілю (В. П. Прач, 1990), англійські термінологічні словосполучення у текстах з проблем техногенного впливу на довкілля (О. М. Іващишин, 2007), нова лексика та фразеологія англійської мови сфери охорони довкілля (Е. Г. Балюта, 2007), німецька фахова мова лісівництва (В. В. Синьо, 2008), англійські лісопожежні терміни (В. Є. Ходаков, М. В. Жарикова, 2011), англословна терміносистема охорони довкілля (М. Я Саламаха, 2016). Наше дослідження скероване на

комплексне вивчення структури та семантики англomовної термінолексики лісового господарства.

Актуальність теми дисертації зумовлена спрямуванням сучасних мовознавчих студій до питань лісogосподарської науки і практики з вимогою приведення до стану узгодженості та відповідності термінів лісового господарства на міждержавному рівні. До найважливіших завдань належать: потреба комплексного вивчення англomовної термінолексики лісового господарства, необхідність ґрунтовного з'ясування особливостей організації галузевої терміносистеми, специфіки вживання терміноодиниць, їхньої етимології, системного аналізу термінів крізь призму лексико-семантичних відношень. Основну увагу зосереджуємо саме на всебічному вивченні й аналізі структурних і семантичних характеристик одиниць англomовної терміносистеми лісового господарства, що мотивується потребами однозначного розуміння термінів, їхнього унормування та поширення у відповідних сферах.

Зв'язок роботи з науковими планами, темами. Дисертацію виконано в межах наукових досліджень: “Структурно-семантичні і когнітивно-дискурсні парадигми германських, романських і класичних мов” (№ 011U008010) кафедри іноземних мов для гуманітарних факультетів Львівського національного університету імені Івана Франка; “Вади деревини. Класифікація, терміни та визначення, способи вимірювання” (№ державної реєстрації 0107U010161) Національного лісотехнічного університету України; “Фахово-орієнтований підхід у формуванні іншомовної комунікативної компетенції студентів. Використання комп'ютерних та Інтернет-технологій у процесі вивчення іноземних мов” кафедри іноземних мов Національного лісотехнічного університету України.

Тему дисертаційної роботи затверджено на засіданні Вченої ради Львівського національного університету імені Івана Франка, протокол № 25 / 2 від 23 лютого 2011 р.

Метою наукової праці є встановлення структурних і семантичних параметрів англomовної терміносистеми лісового господарства з метою її подальшого впорядкування та приведення у відповідність до міжнародних стандартів лісової галузі. Реалізація поставленої мети потребує вирішення таких **завдань**:

- проаналізувати теоретико-методологічні засади понять *термін* і *терміносистема* та їхню екстраполяцію на фахову мову лісового господарства;
- представити історичний контекст і періоди розвитку англomовної термінології лісового господарства;
- виявити особливості запозичень і неологізмів; простежити хронологічну зміну значень лексем у досліджуваній терміносистемі;
- схарактеризувати словниковий фонд досліджуваної терміносистеми;
- з'ясувати класифікаційні ознаки терміносистеми, особливості та склад основних тематичних груп термінів;

– визначити структурно-словотвірні характеристики, насиченість словотвірних гнізд ключових термінів, їхні параметри (лексичний обсяг, глибина, ширина, валентність);

– встановити семантичні відношення терміносистеми (омонімічні, полісемічні, синонімічні, антонімічні та гіперо-гіпонімічні).

Об'єктом цього дослідження є англomовна терміносистема лісового господарства.

Предметом дисертаційної роботи є структура та семантика одиниць англomовної терміносистеми лісового господарства.

Матеріалом дослідження слугували більше як 2000 термінологічних одиниць, дібраних з англomовних фахових наукових видань (галузеві словники, наукові монографії, фахові статті, журнальні паперові й електронні публікації тощо), які висвітлюють питання лісogосподарської тематики.

Методи дослідження. У дисертаційній праці використано нові підходи, які ґрунтуються на принципі взаємодоповнення, що відповідає вимогам сучасного наукового процесу. Традиційно класифікація методів здійснювалася на основі *загальнонаукових і спеціально-мовознавчих підходів*. На нашу думку, слід диференціювати розподіл наукових методів на дві групи: *статистичні* й *аналітичні*. Саме ці дві групи є основними у нашому дослідженні.

До групи статистичних методів відносимо: процес селекції мовного та мовленнєвого матеріалу шляхом *суцільного добору*, лінгвістичний *опис і спостереження*. Натомість група аналітичних методів охоплює: *аналіз словникових дефініцій* (окреслення змісту і меж уживання терміноодиниць); *дедукцію* (вивчення поняття терміна і терміносистеми від їхніх загальних ознак до конкретних); *формалізацію* (виявлення сутнісних характеристик термінів і їхніх складників за допомогою опису, укладення таблиць, схем, діаграм); *індукцію* (узагальнення щодо випадків вживання термінів, встановлення особливостей чи тенденцій розвитку терміносистеми); *компонентний аналіз* (визначення семантичної структури значення терміноодиниць); *семний аналіз* (встановлення тотожностей і відмінностей в інтерпретації семантики термінів); *словотвірний аналіз* (з'ясування продуктивних дериваційних моделей); *дистрибутивний аналіз* (характеристика сполучуваності термінів і їхніх семантичних відношень – полісемії, омонімії та синонімії); метод *опозицій* (висвітлення семантичного протиставлення (антонімічність), родових і видових ознак у дефініціях термінів).

Сукупність зазначених методів сприяла з'ясуванню сутності явищ і процесів у галузевій термінології, комплексному аналізу термінолексики лісового господарства.

Наукова новизна дослідження полягає в представленні англomовних термінів лісового господарства в межах цілісної терміносистеми, визначенні структурних і семантичних характеристик терміноодиниць у фаховій мові, що дає змогу випрацювати єдиний підхід до подальшого впорядкування та гармонізації термінологічного апарату лісового господарства.

У науковій праці **вперше**: об'єктом лінгвістичного аналізу обрано англomовну терміносистему лісового господарства; *висвітлено* історичне тло

формування англомовних лісівничих термінів, *розширено* періодизацію розвитку англомовної термінології лісового господарства; *розкрито* особливості запозичень і неологізмів; *схарактеризовано* лексичний фонд; *визначено* її класифікаційні ознаки, особливості й склад основних тематичних груп термінів; *здійснено* аналіз словотвірних гнізд ключових термінів, їхні параметри і *представлено* словотвірний потенціал шляхом унаочнення лексичного обсягу; *з'ясовано* структурно-словотвірні характеристики одиниць, *проаналізовано* семантичні відношення (омонімічні, полісемічні, синонімічні, антонімічні та гіперо-гіпонімічні), *простежено* зміну значень лексем у зазначеній терміносистемі.

Наукова новизна одержаних результатів узагальнена у **положеннях, що представлені до захисту:**

1. Терміносистема лісового господарства – це цілісна, динамічна і структурована система мовних знаків, яка є функціональною підсистемою загальнонаціональної мови і відображає довготривалий процес становлення лісівничої науки та виробничої практики. Визначальною рисою терміносистеми, яку досліджуємо, є функціонування в ній терміноодиниць інших галузей знань (біологічної, природоохоронної, інженерно-технічної, правової та економічної).

2. Розвиток термінології лісового господарства охоплює три періоди: перший – *доіндустріальний* (до середини XVIII ст.), другий – *індустріальний* (від середини XVIII ст. до 60-х рр. XX ст.) і третій – *екотехнічний* (від 60-х рр. XX ст.).

3. Для досліджуваної терміносистеми характерна етимологічна неоднорідність (значну частину запозичень становлять латинські, суттєво менше – французьких, грецьких, німецьких, італійських). Неологізми, що увійшли до терміносистеми лісового господарства упродовж останніх десятиліть, головню пов'язані з практичною реалізацією концепції сталого розвитку, широким запровадженням комп'ютерних технологій, з питаннями сертифікації лісів і їхньої продукції.

4. Англомовна терміносистема лісового господарства, що сформувалась як комплексна наука та галузь виробництва, за формальними характеристиками належить до мегатерміносистем. Її термінологію розглядаємо як первинну, що охоплює підсистеми термінів лісівничих і лісокористування та формує вторинні термінології садово-паркового мистецтва й ландшафтного дизайну.

Презентована схема англомовної терміносистеми лісового господарства охоплює всі ділянки галузі. Організація терміносистеми за галузевою специфікою об'єднує три основні підсистеми термінів: лісознавчо-лісівничий напрям, напрям лісокористування та напрям допоміжних сфер (право, економіка, охорона природи, сертифікація).

Визначено критерії структурування і відповідно виокремлено дванадцять тематичних груп: 1) галузева диференціація; 2) назви професій, спеціалізацій; 3) виробничі процеси й операції; 4) обладнання, устаткування, інструменти; 5) правові, економічні й управлінські аспекти; 6) природоохоронна діяльність, рекреація і туризм; 7) лісозахист; 8) продукти лісу; 9) флора та фауна;

10) природні явища та природні об'єкти; 11) характеристики об'єкта дослідження; 12) терміни з компонентами-епонімами.

5. Структурний склад досліджуваної терміносистеми характеризується однослівними (монолексемними) та багатослівними (полікомпонентними) одиницями. Монолексемні англомовні терміни лісового господарства, здебільшого іменники, вживають як самостійні номінативні одиниці, що водночас належать до загальнономовного лексичного фонду, але в англомовній терміносистемі лісового господарства мають свою специфічну семантику.

Розвиток досліджуваної терміносистеми відбувається завдяки залученню морфологічних, семантичних, синтаксичних засобів. Структурно-семантичні особливості терміносистеми виявляються у способах і моделях термінотворення: морфологічного (здебільшого афіксального) та синтаксичного (термінологічних словосполучень з продуктивними моделями (іменник+іменник і прикметник+іменник). Структурні моделі полікомпонентних одиниць (дво- і тричленні) характеризуються вужчим обсягом змістового навантаження порівняно з монолексемними.

6. Словотвірні гнізда ключових термінів, їхній семантичний обсяг, що складається з низки похідних, виявляють словотвірний потенціал відповідної лексики, що, своєю чергою, може слугувати індикатором до мотивованого вживання (чи запровадження) терміна.

7. Англомовній терміносистемі лісового господарства притаманні семантичні відношення: епідигматичні (внутрішньослівні: полісемія, омонімія), парадигматичні (синонімія, антонімія, гіперогіпонімія) та синтагматичні (синтаксична комбінаторність).

Теоретичне значення. У роботі вперше з'ясовано історичний контекст формування англомовної галузевої термінологіки та розширено періодизацію її розвитку, укладено компонентну схему англомовної терміносистеми лісового господарства, яка охоплює всі ділянки галузі, розроблено критерії структурування елементів.

Отримані результати доповнюють відомості про словотвірні процеси, особливості структури та семантики термінологічних одиниць англомовної терміносистеми лісового господарства. Це сприяє вирішенню проблем розширення функціонування галузевої термінологіки. Висновки наукової праці можуть стати підґрунтям для аналогічних досліджень суміжних терміносистем і їхнього порівняння.

Практичне значення одержаних результатів. Доробок дисертації використано у процесі укладання стандарту «Вади деревини. Класифікація, терміни та визначення, способи вимірювання» (проект ДСТУ, № державної реєстрації 0107U010161).

Окремі результати дослідження апробовано під час укладання галузевого видання «Англо-український словник лісотехнічних термінів» у співавторстві (Миклаш Л. Т., Магура Б. О. – Львів: Каменяр, 2013; Миклаш Л. Т. – упорядник термінів лісового господарства, Магура Б. О. – упорядник термінів лісової механізації та заготівлі деревини) і запроваджено в навчальний процес у таких закладах МОН України: Національний університет біоресурсів та

природокористування України (м. Київ), Закарпатський лісотехнічний коледж (м. Хуст), Шацький лісовий коледж імені В. В. Сулька (м. Шацьк, Волинська обл.), Малинський лісотехнічний коледж (м. Малин, Житомирська обл.).

Апробація результатів дисертації. Основні положення та висновки дисертації реалізовано у статтях, доповідях на науково-методичних і науково-практичних конференціях та семінарах:

– *міжнародних*: “Інтеграційні процеси у викладанні іноземних мов: теоретичні засади та прикладні аспекти” (ЛНУ імені Івана Франка, Львів, грудень 2009); “Language Teaching in Increasingly Multilingual Environments: From Research to Practice (Варшавський університет, вересень 2010); “Навчання англomовної академічної комунікації в Україні та у світі: проблеми і перспективи”, ЛНУ імені Івана Франка, Львів, 18-19 листопада 2011 р.; “Мови і світ: дослідження та викладання”, Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, Кіровоград, 27-28 березня 2014 р.; “Актуальні проблеми термінології, перекладу і філології: виклики та перспективи”, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, 5-6 травня 2016 р.;

– *національних*: Всеукраїнській науково-практичній конференції “Подолання мовних та комунікативних бар’єрів: методика викладання гуманітарних дисциплін студентам немовних спеціальностей”, Київ, НАУ, 7-8 червня 2013 р.;

– *щорічних звітних наукових конференціях*: 59-й науково-технічній конференції професорсько-викладацького складу НЛТУ України (Львів, травень 2009), конференції НЛТУ України “Наукові проблеми розбудови державності України” (Львів, 27 травня 2015 р.), “Гуманітарні проблеми лісотехнічної освіти і науки” (НЛТУ України, 11 жовтня 2018 р.);

– *наукових семінарах*: кафедри іноземних мов НЛТУ України (Львів, січень 2013 р., травень 2017); засіданні Регіонального наукового семінару “Актуальні проблеми дослідження семантики, дискурсознавства та текстолінгвістики” ЛНУ імені Івана Франка, Львів, 25 лютого 2015 р., 25 жовтня 2017 р.).

Публікації. Основні теоретичні положення та результати дисертаційного дослідження висвітлено у *чотирнадцятьох* одноосібних авторських статтях, із яких *десять* – у фахових виданнях, акредитованих ДАК України (серед них дві у міжнародній наукометричній базі *Index Copernicus International*), та у *чотирьох* тезових повідомленнях на наукових і науково-практичних конференціях (одне з яких – у зарубіжному виданні LTIME, University of Warsaw) та *галузевого словника* у співавторстві. Загальний обсяг одноосібних публікацій – 6,31 друк. арк. і словника – 5,3 друк. арк.

Структура й обсяг наукової праці. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів з висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел: 363 позиція; із них: теоретичних – 225 (зарубіжних 38), лексикографічних – 97, джерел ілюстративного матеріалу – 29 та 10 додатків. Загальний обсяг дисертації становить 279 сторінок, із них обсяг основного тексту – 208 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації, сформульовано мету й завдання дослідження, визначено його об'єкт і предмет, перелічено використані методи дослідження, наведено перелік положень, представлених до захисту, окреслено новизну, практичне значення отриманих результатів і апробацію роботи, відображено її структуру й обсяг.

У першому розділі **“Теоретичні засади дослідження англomовної терміносистеми лісового господарства”** розглянуто основний категоріальний апарат термінознавства, різні підходи до сутності терміна, сучасні напрями термінологічних студій, основні характеристики для аналізу фахових терміносистем, виокремлено етапи становлення досліджуваної терміносистеми, з'ясовано місце галузевого терміна в лексичній системі фахової субмови, викладено методологічні та методичні принципи дослідження.

Фахова мова (або мова спеціального призначення) – це сукупність усіх мовних одиниць, що функціонують у професійній комунікативній сфері для забезпечення комунікативного діалогу між фахівцями; базову основу цієї сукупності мовних засобів становлять чітко дефініційовані терміни. Порівняно із загальноновживаною лексикою, спеціальні одиниці фахової мови характеризуються точністю позначуваних ними понять і формуванням цілісної системи, де кожний термін має своє місце та поле функціонування. Фахову мову лісового господарства можемо трактувати як збірне поняття всіх субмов галузі (лісівництва, лісокористування тощо). Фахові мови є важливим структурним компонентом, водночас вони становлять підклас лексико-семантичної підсистеми загальнонаціональної мови. Структуруючи фонд фахової лексики, виокремлюємо ядро термінів – вузькогалузеві одиниці, периферійну частину – суміжні (міжгалузеві) одиниці інших терміносфер, що є дотичними і використовуються у досліджуваній ділянці знань, а також пласт загальноновживаної нетермінологічної лексики, яка обслуговує тематичну ділянку галузі.

Термін – мовний знак (слово чи словосполучення), що стосується спеціальної сфери знань, відображає результати досвіду та практичної діяльності людини, акумулює і передає професійні чи наукові знання про властивість об'єкта пізнання конкретної галузі; через дефініцію термін розкриває свої суттєві ознаки, виражає конкретне поняття у спеціальній сфері, входить у галузеву систему понять і обмежується певною сферою вживання, тобто функціонує у конкретному галузевому термінологічному полі. Основними характеристиками терміна є пов'язаність із науковою концепцією галузі (концептуальний характер), наявність дефініції, однозначність, емоційна нейтральність, системність. Водночас термін має відповідати таким вимогам: лаконічність (стислість), дериваційна спроможність (потенціал творення похідних), відсутність синонімів, умотивованість (внутрішня прозорість форм), милозвучність.

Терміносистема – впорядкована сукупність термінів, які, з одного боку, адекватно описують систему понять, що лежить в основі спеціальної сфери

знань або діяльності, позначаючи предмети і явища; з іншого боку – становлять чітко окреслену структуровану систему ієрархічно взаємопов’язаних елементів через різні типи відношень (логічні, лексико-семантичні тощо). Терміностама лісового господарства (*forestry term system*) – історично сформована, організаційно і структурно впорядкована сукупність термінів, що виражає систему понять галузі та слугує для забезпечення специфічних потреб спілкування у цій сфері науки й виробничої практики; характеризується чітко окресленою структурою ієрархічно взаємопов’язаних елементів, основу якої становлять логічні та лексико-семантичні відношення; кожне поняття галузі, виражене терміном, займає чітко визначене місце і виражається через співвідношення *загальне – конкретне*.

Термін лісового господарства (*forestry term*) – це слово або словосполучення, що 1) виражає поняття у сфері лісового господарства, має визначення у галузевій літературі, 2) введене і функціонує у галузі лісового господарства та 3) вживається у системі знань лісогосподарської науки, закріплене у законодавстві на позначення об’єктів, явищ, процесів, ознак, характеристик, правовідносин у лісівничій науці та виробничій діяльності. Джерелами термінів лісового господарства є наукова література, галузеві та фахові словники, законодавчі й нормативно-правові акти, а також розмовна фахова мова.

Терміни та професіоналізми є семантично близькими, вони часто номінують одні й ті ж поняття. Проте основна відмінність між ними – використання перших у загальноновизнаній офіційній, стандартизованій фаховій мові, а других – здебільшого у розмовній сфері.

Сучасна термінологія лісового господарства бере відлік від часу заснування перших лісівничих шкіл у Німеччині та Франції. Запроваджені тогочасні терміни сформували історичне ядро лісівничої термінології. Перші спеціалізовані назви можемо вважати прототермінами. З іншого боку, виникнення лісівничих шкіл на Американському континенті та в Англії можна вважати часом появи вже питомо англомовної лісівничої термінології. У процесі формування англомовної терміносистеми лісового господарства можна чітко окреслити три основних періоди її становлення (доіндустріальний, індустріальний, екотехнічний), кожен із яких віддзеркалює поступ у лісівничій науці та практиці, поповнення і розвиток її термінологічного фонду.

Процеси гармонізації, унормування системи понять і стандартизація фахових одиниць надають термінові статусу повноцінного офіційного вживання у галузевій мові. Термінологічні словники, тезауруси, розроблення державних стандартів віддзеркалюють стан розвитку конкретної галузевої терміносистеми та є своєрідними мовними банками (кодексами) нормативної уніфікованої, упорядкованої термінології. Необхідність гармонізації та використання міжнародних термінів, посилена перспективою членства України в Європросторі, висуває важливе завдання: стандартизацію термінів, їхню сертифікацію у відповідності до міжнародної практики. Вимоги еквівалентності й адекватності потребують усунення розбіжностей вихідної та цільової мов,

узгодження лінгвістичних і технологічних аспектів залежно від специфіки лісівничих знань і виробничої практики.

У другому розділі **“Структурно-семантична організація англомовної терміносистеми лісового господарства”** розглянуто особливості запозичених лексем і неологізмів, простежено зміну значень лексем, запропоновано тематичну класифікацію терміноодиниць, з’ясовано місце галузевого терміна в лексичній системі фахової субмови, представлено морфолого-семантичний аналіз ключових англомовних термінів лісового господарства. Визначено способи формування термінів: морфологічний, семантичний і синтаксичний, структурні особливості однослівних термінів, композитів, термінологічних словосполучень та скорочень.

На основі здійсненого аналізу запозиченої лексики показано, що для досліджуваної термінології характерна етимологічна неоднорідність. У процесі становлення й розвитку лісівничої науки та практики галузева термінологія збагачувалася чужомовними запозиченнями, значна кількість яких є латиномовного походження. Латинська мова була провідною мовою науки попередніх століть, тож традиційно нові поняття називали за допомогою позичених елементів класичних мов. Левову частку становлять латинські запозичення, значно менше французьких, грецьких, німецьких, італійських. Деякі запозичення засвоювалися не безпосередньо з латинської, а через французьку, або створювалися на німецькому чи італійському мовному ґрунті. Латинська мова лежить в основі таксономічної класифікації рослинного і тваринного світу.

Встановлено, що терміносистема лісового господарства характеризується постійною динамікою розвитку стосовно запровадження новотворів, найінтенсивніше у процесі сертифікації лісових ресурсів та з огляду на нові підходи до реалізації природоохоронної діяльності. Більшість неологізмів виникає на основі загальнономовних лексем через їхню прозору семантику шляхом переосмислення зі семантичним довантаженням і новими інтерпретаціями у поєднанні з іншими одиницями. Часто вживані неологізми, зазвичай, мають свої аббревіатури. Спостерігаємо тенденцію до описового передавання англомовних неологізмів, які не мають адекватних відповідників в українській мові.

Англомовна термінологія лісового господарства є однією з множини термінологій фахових мов, які сукупно входять до національної мови у складі лексики наукового стилю. Констатовано, що джерелом виникнення термінологічних одиниць у зазначеній терміносистемі є загальнономовна англомовна лексика і що галузеві терміни формувалися на національній лексичній основі. До терміносистеми належать: *вузькогалузеві* терміни, які формують її основу (лісознавчо-лісівнича специфіка, лісокористування, економіко-правові дисципліни лісового сектору), терміни суміжних галузей – *міжгалузеві* (біологія, біохімія, географія, геодезія, екологія, охорона довкілля, сільське господарство тощо) та *загальнонаукові*. У фаховій мові виокремлюємо: *професіоналізми* (неунормовані фахові одиниці, номенклатурні знаки

обладнання) та *жаргонізми*. Таксономічні назви рослин і тварин формують особливі таксономічні підсистеми у межах терміносистеми.

Висвітлено, що структурування термінів посідає належне місце у терміносистемі як показник її змістової (логіко-семантичної) пов'язаності. Запропоновано авторську схему структурної організації англословної терміносистеми лісового господарства, що охоплює всі напрями галузі. Структурування терміносистеми за галузевою специфікою об'єднує три основні підсистеми термінів: лісознавчо-лісівничий блок, блок лісокористування і блок допоміжної сфери (право, економіка, природоохоронний напрям, сертифікація). Окрім цього, *систематизовано* елементи за типологічним критерієм – спільними предметно-функційними ознаками. У межах тематичної класифікації англословних термінів лісового господарства *виокремлено* дванадцять основних тематичних груп: 1) галузева диференціація; 2) назви професій, спеціалізацій; 3) виробничі процеси й операції; 4) обладнання, устаткування, інструменти; 5) правові, економічні та управлінські аспекти; 6) природоохоронна діяльність, рекреація і туризм; 7) лісозахист; 8) продукти лісу; 9) флора та фауна; 10) природні явища та природні об'єкти; 11) характеристики об'єкта дослідження; 12) терміни з компонентами-епонімами. У межах тематичних груп вирізняємо менші за обсягом лексико-семантичні групи (для прикладу в межах тематичної групи “Характеристики об'єкта дослідження” можемо виділити три лексико-семантичні групи: 1) рослинний покрив, 2) клас панівної породи, 3) приріст деревини.

Здійснено лексико-семантичний аналіз одинадцяти ключових лексем *forest, plant, arbor, wood, cut, grow, bark, log, harvest, root, seed*, що відображає їхній словотвірний потенціал і слугує індикатором вмотивованого вживання термінів. Дані аналізу похідних розглянутих лексем за частиномовним критерієм (іменник, дієслово, прикметник, дієприкметник) представлено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Характеристика дериватів за частиномовним критерієм

Лексема / термін	Загальна кількість дериватів	Іменники	Дієслова	Прикметники	Дієприкметники
1	2	3	4	5	6
forest	16	7	5	–	4
plant	11	6	3	2	4
arbor	9	4	–	5	–

Продовження таблиці 2.1

1	2	3	4	5	6
cut	8	8	–	–	–
wood	7	2	–	5	–
bark	6	2	1	2	1
log	5	4	1	–	–
grow	5	1	–	1	3
root	4	–	2	–	2
seed	3	3	–	–	–
harvest	3	2	1	–	–
Σ		35	13	15	14

Встановлено, що лексема *forest* має розвинену семантичну структуру: шістнадцять похідних із власною семантикою (з відповідним лексичним обсягом (16), вказаним у дужках). Розвиненими є семантичні структури інших лексем відповідно з обсягом похідних: *plant* (11), *bark* (6), *log* (5), *root* (4), а менш розвинену семантичну структуру засвідчено у *cut* (7), *harvest* (4), *seed* (3). Численно представлена іменникова категорія (на позначення осіб, речей, стану якості), далі – прикметникова / дієприкметникова (на позначення ознак), менше – дієслівна (на позначення процесів). Зведені сумарні показники структурних параметрів словотвірних гнізд ключових термінів представлено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Структурні параметри словотвірних гнізд ключових термінів англомовної терміносистеми лісового господарства

Лексема / термін	Ширина	Глибина	Лексичний обсяг	Валентність
forest	8	2	16	3
plant	3	3	11	3
arbor	8	2	9	2
wood	7	1	7	2
cut	2	2	7	2
grow	3	3	6	2
bark	1	2	6	3
log	2	2	5	3
harvest	2	2	4	3
root	1	3	4	2
seed	3	1	3	1

Досліджено словотвірні засоби формування термінів. Домінують префікси: *a-/ad-*, *de-*, *in-*, *non-*, *re-*, *un-*, *under-*, які головно модифікують лексичне значення одиниць, вказуючи на негативні чи повторювані ознаки. Превалюють суфікси *-er* / *-or*, які надають смислових ознак і характеризують осіб за родом занять, механізми і пристрої чи фахові поняття. Перенос значень у номінаціях із живих істот на назви неживих об'єктів пояснює тенденцію

заміни ручної праці механізованою. Засобом утворення нових лексичних одиниць є конверсивні моделі ($N \rightarrow V$, $V \rightarrow N$).

Проаналізовано структурні особливості термінів. За формальною структурою виокремлено одиниці: *однослівні* (моноксемні, композити), *багатослівні* (термінологічні словосполучення) і *складноскорочені* (аббревіатури, телескопійні та моделе-слова). Моноксемні терміни англomовної термінології лісового господарства, здебільшого іменники, вживаються як самостійні номінативні одиниці, що належать до загальнономовного лексичного фонду, а через уточнення семантики ввійшли до терміносистеми лісового господарства.

Виявлено, що морфолого-синтаксичний спосіб представлений через словоскладання (композити), аббревіацію. Формування термінологічних словосполучень реалізується за продуктивними моделями (іменник+іменник і прикметник+іменник). Структурні моделі полікомпонентних одиниць (дво- і тричленні) мають вужчий обсяг змістового навантаження порівняно з моноксемними. На морфологічному рівні за частиномовним критерієм терміни представлені переважно іменниками, рідше прикметниками і дієсловами.

У третьому розділі **“Реалізація смислових зв’язків в англomовній терміносистемі лісового господарства”** здійснено аналіз основних семантичних відношень, що виникають між англomовними термінами лісового господарства, зокрема, досліджено явище полісемії та омонімії, особливості синонімічних рядів, антонімічні та гіперо-гіпонімічні зв’язки у досліджуваній терміносистемі. *Встановлено*, що крізь призму зазначених семантичних відношень виявляються суттєві ознаки системної організації терміносистеми у площинах епідигматики, парадигматики та синтагматики.

Полісемія як здатність одного слова слугувати для позначення різних предметів і явищ зумовлена смислотвірними можливостями загальнономовних одиниць (різні види переносу основного значення). Вона виникає через асоціативність образу, що є характерною для лексики англійської мови та відображає особливості світосприйняття її носіїв. Класифікацію полісемічних лексем здійснено: 1) за **характером семантичного зв’язку**: а) на основі переносу значення (*метафора*, *метонімія*); б) на основі спільнокореневої твірної одиниці; 2) за **розвитком значення**: а) *ланцюжковий*, б) *радіальний* в) *комбінований* (ланцюжково-радіальний) тип.

Омонімія виникає, коли за одною лексичною формою закріплено кілька значень, кожне з яких є вираженням відповідного поняття. Класифікацію омонімів *проведено*: 1) за **формою** вираження: головною ознакою омонімії є тотожність форми (звукова та графічна): а) *повні омоніми* (мають спільну звукову та графічну форму, різняться семантикою і граматично); б) *омографи* (збігаються графічно з різницею у їхній звуковій формі та семантиці); 2) за **змістом**: а) *лексичні* (співзвучні слова, які відрізняються своїми лексичними значеннями, але належать до однієї частини мови); б) *граматичні* (співзвучні слова, однакові за змістом, але належать до різних граматичних категорій);

в) *лексико-граматичні* (співзвучні слова, які різняться лексично та граматично).

Досліджено, що для англомовної терміносистеми лісового господарства характерний ланцюжковий механізм творення нових значень; такі терміни є семантично вужчими і логічно мотивованими, багатозначність термінів є радше міжсистемним явищем, аніж внутрішньосистемним. Основна полісемічна модель “машина, пристрій – професія”. Частіше трапляються граматичні омоніми з огляду на явище конверсії: іменник – дієслово, також спостерігаємо омоніми, які сформували свої лексико-семантичні варіанти як полісемічні слова. Омонімічні зв’язки та всі лексико-семантичні варіанти полісеманта повинні мати належне відображення у галузевих словниках. Розрізнення значення слова як мовного знаку від позначуваного ним об’єкта реалізується за змістом у контексті.

З’ясовано, що синонімія проявляється як існування кількох різних назв одного й того ж поняття. Синонімічна варіантність зумовлена дублетами (абсолютними синонімами): запозиченими назвами і питомими національними лексемами. Іншомовні запозичення можуть розширювати лексико-семантичне поле чи вказувати на якусь особливість позначуваних понять у терміносистемі. Умовним різновидом синонімії можна вважати складені назви й аббревіатури, якими часто послуговуються в науковій літературі з метою уникнення повторення багатокомпонентних назв. Досліджуваній терміносистемі властива абсолютна та відносна (ситуативна) синонімія. Виникнення синонімічних пар значень зумовлено такими чинниками: лінгвістичними (вживання запозиченого й питомо національного терміна; коротких форм, зручних для комунікації) і екстралінгвістичними (особливості розвитку галузі, різні способи ведення лісового господарства та лісоексплуатації, номінування тотожних фахових реалій на різних континентах). Функціонування синонімічних пар термінів свідчить про комплексний і багатовимірний характер розуміння науковцями лісогосподарської специфіки чи локальних традицій та може бути усунене шляхом кодифікації термінів у спеціальних глосаріях і міжнародних фахових виданнях.

Зафіксовано, що у досліджуваній терміносистемі антонімічні відношення термінів відображають поняттєві протиставлення за певною ознакою і виявляють системність термінолексики через зіставлення їхніх значень. Класифікацію антонімів *здійснено* за: 1) **характером протилежностей** (контрарні, комплементарні та векторні); 2) **структурою** (афіксальні та кореневі). На рівні семантики найуживанішими є комплементарні антонімічні пари, менше – векторні та контрадикторні. Семантична поляризація термінолексики в антонімічних парах виявляється атрибутивно. Структурний аналіз термінів показує, що серед термінів-словосполучень трапляються антонімічні пари, які виражають свою семантичну протилежність завдяки афіксальному чи кореневому словотворенню.

Окреслено гіперо-гіпонімічні зв’язки як фундаментальні парадигматичні відношення. За їхньою допомогою структурується словниковий склад галузевої термінолексики шляхом підпорядкування термінів: термін ширшого змісту –

родовий (гіперонім) охоплює термін вужчого змісту – видовий (гіпонім). Виявлено, що ієрархічна організація термінолексики може бути різноступеневою (два і більше шаблів), і це свідчить про розгалужену систему семантичних зв'язків. Багатоступеневий характер семантичної організації проявляється серед дендрологічних терміноодиниць. Семантика гіперонімів формує своєрідну мікросистему термінів, значення яких перебувають у взаємозв'язку з іншими елементами (як гіпоніми, так і гіпероніми). З огляду на ланцюговий характер розвитку гіперо-гіпонімічних відношень, спостерігаємо звуження семантики від гіпероніма до гіпоніма і навпаки – розширення значення від терміна-гіпоніма до гіпероніма.

ВИСНОВКИ

На підставі комплексного аналізу структурних і семантичних параметрів одиниць англословної терміносистеми лісового господарства можемо дійти таких висновків:

1. Аналіз історичного аспекту і джерел формування англословних лісівничих термінів демонструє екстралінгвістичні та лінгвістичні чинники у процесі формування англословної лексики лісового господарства, що дало змогу вповні представити періоди розвитку англословної термінології лісового господарства з такими етапами: *доіндустріальний* (до середини XVIII ст.), *індустріальний* (від середини XVIII до 60-х років XX ст.) та *екотехнічний* (з 60-х років XX ст.). Перші спеціалізовані назви доіндустріального періоду можемо вважати прототермінами. Перші лісівничі школи, засновані в індустріальний період у Німеччині та Франції, а згодом в Англії та на Американському континенті, заклали основи сучасної англословної лісівничої термінології. В екотехнічний період терміносистема лісового господарства зазнає змін на вимогу уніфікації, стандартизації та кодифікації.

2. Виявлено, що мовним джерелом формування англійської термінології лісового господарства є загальноживана лексика, а також запозичені слова, переважно латинського походження. Латинська мова лежить в основі таксономічної класифікації рослинного і тваринного світу. Неологізми формуються на основі питомої англословної лексики за словотвірними моделями чи з додаванням афіксів класичних мов.

3. Констатовано, що англословна термінологія лісового господарства є однією з множини термінологій фахових мов, які сукупно входять до національної мови у складі лексики наукового стилю. Встановлено, що до досліджуваної терміносистеми належать вузькогалузеві терміни, які формують її основу (лісознавчо-лісівнича специфіка, лісокористування, економіко-правові дисципліни лісового сектору), а також міжгалузеві – терміни суміжних галузей (біологія, біохімія, географія, геодезія, екологія, охорона довкілля, сільське господарство тощо) і загальнонаукові. У фаховій мові виокремлюємо: професіоналізми та жаргонізми. Назви рослин і тварин формують особливі таксономічні підсистеми у межах терміносистеми.

4. Визначено класифікаційні ознаки зазначеної терміносистеми, що сформувалася на основі комплексної лісогосподарської науки та галузевого

виробництва і за формальними характеристиками належить до мега-терміносистем. Її термінологію розглядаємо як первинну з підсистемами лісознавчо-лісівничих термінів і лісокористування. Вона формує вторинні термінології садово-паркового мистецтва та ландшафтного дизайну. Окреслено дванадцять основних тематичних груп термінів. У межах тематичних груп виокремлено лексико-семантичні підгрупи.

5. Здійснено лексико-семантичний аналіз ключових лексем *forest, plant, arbor, wood, cut, grow, bark, log, harvest, root, seed* та визначені їхні семантичні параметри (лексичний обсяг, глибина, ширина, валентність). Лексико-семантичний потенціал, своєю чергою, відображає словотвірні можливості відповідних лексем і слугує індикатором вмотивованого вживання термінів.

6. Проаналізовано словотвірні засоби формування термінів. Префікси *a-/ad-, de-, in-, non-, re-, un-, under-* головно модифікують лексичне значення одиниць, вказуючи на негативні чи повторювані ознаки. Суфікси, зокрема, *-er / -or*, надають смислових ознак і характеризують осіб за родом занять, механізми і пристрої, фахові поняття. Перенос значень у номінаціях з живих істот на назви неживих об'єктів пояснює тенденцію в технічному поступі та заміни ручної праці механізованою. Конверсивні моделі ($N \rightarrow V$, $V \rightarrow N$) є засобом утворення нових лексичних одиниць в англійській терміносистемі лісового господарства.

7. З'ясовано структурні характеристики досліджуваної терміносистеми. За формальною структурою термінологічні одиниці поділяють на: однослівні (моноксемні, композити), багатослівні (термінологічні словосполучення) та скорочення (аббревіатури, телескопійні одиниці, моделе-слова). Формування термінологічних словосполучень реалізується за продуктивними моделями (іменник+іменник і прикметник+іменник). Структурні моделі (дво- і тричленні) мають вужчий обсяг змістового навантаження порівняно з моноксемними. На морфологічному рівні за частиномовним критерієм терміни представлені переважно іменниками, менше – прикметниками і дієсловами.

8. Встановлено, що терміносистема лісового господарства має потенціал для свого збагачення та розвитку (морфологічні, семантичні, синтаксичні засоби). Поповнення терміносистеми відбувається шляхом вторинної номінації, здебільшого через метафоричне перенесення, а також шляхом зміни загальномовної чи вузькоспеціалізованої семантики лексем. Терміноутворення здійснюється шляхом запозичень за традиційними способами словотвору англійської мови на основі загальномовної та спеціалізованої лексики. Формування терміноодиниць відбувається різними способами: семантичним (звуження / розширення семантики лексем), морфологічним (через афіксацію), синтаксичним (термінологічні словосполучення), морфолого-синтаксичним (композити, аббревіатури).

9. Проаналізовано семантичні відношення терміносистеми (омонімічні, полісемічні, синонімічні, антонімічні та гіперо-гіпонімічні), що виявляють суттєві ознаки системної організації терміносистеми у площинах епідигматики, парадигматики та синтагматики. Омонімія та полісемія лісогосподарських термінів повинна мати належне відображення у галузевих словниках. Синонімічні відношення реалізуються у формі варіантів (дублетів),

поширеність яких свідчить про потребу уніфікації терміносистеми. Антонімічні відношення термінів відображають полярну відмінність за певною ознакою і виявляють системність термінолексики через протиставлення їхніх значень.

Виконане дослідження сприяє збагаченню термінознавчої науки у вивченні галузевих терміносистем, зокрема, структурних, лексико-семантичних характеристик її терміноодиниць і смислових відношень. На підставі дисертаційної роботи і задекларованих висновків будуть вироблені пропозиції до Міністерства освіти з метою проведення Всеукраїнського семінару для викладачів, що провадять курси “Іноземна мова за професійним спрямуванням” з метою вироблення єдиної позиції у викладанні іноземної мови спеціального призначення (ESP) для лісогосподарських і природоохоронних спеціалізацій. Результати наукової праці можуть послугувати базою навчальних видань для зазначених спеціальностей, а також для укладення тлумачного словника гармонізованих термінів лісового господарства.

Представлений у роботі аналіз не вичерпує всього кола питань, пов’язаних з дослідженням англомовних термінів лісового господарства. Результати дослідження відкривають перспективи аналогічного вивчення термінів суміжних терміносистем для їхнього порівняння та впорядкування.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації
(українські фахові видання):

1. Миклаш Л. Т. Таксономічні назви в англомовній дендрологічній терміносистемі / Л. Т. Миклаш // Наукові записки. Серія “Філологічна”. – Острог : Вид-во Національного університету “Острозька академія”. – Вип. 11. – 2009. – С. 298-305. (0,44 друк. арк.).
2. Миклаш Л. Т. Формування англомовної термінології лісової галузі: американський досвід / Л. Т. Миклаш // Сучасні дослідження з іноземної філології : збірник наукових праць. – Ужгород : Ужгородський національний університет, 2011. – Вип. 11. – С. 345-352. (0,57 друк. арк.).
3. Миклаш Л. Т. Періодизація розвитку англомовної терміносистеми лісового господарства / Л. Т. Миклаш // Іноземна філологія : український науковий збірник. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – Вип. 123. – С. 100-108. (0,67 друк. арк.).
4. Миклаш Л. Т. Семантико-морфологічний аналіз англомовних термінів лісового господарства: *forest, wood, silva* / Л. Т. Миклаш // Наукові записки. – Випуск 129. – Серія: Філологічні науки (мовознавство) – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2014. – С. 507-512. (0,37 друк. арк.).
5. Миклаш Л. Т. Семантична характеристика синонімічних рядів англомовних термінів лісового господарства / Л. Т. Миклаш // Іноземна філологія : український науковий збірник. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – Вип. 127. – С. 30-38. (0,72 друк. арк.).
6. Миклаш Л. Т. Особливості полісемічних та омонімічних лексем в термінології лісового господарства / Л. Т. Миклаш // Іноземна філологія :

український науковий збірник. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – Вип. 128. – С. 14-24. (0,85 друк. арк.).

7. Миклаш Л. Т. Поповнення галузевого словника: особливості неологізмів в англomовній терміносистемі лісового господарства // Матеріали ІХ Міжнародної наукової конференції “Актуальні проблеми термінології, перекладу і філології: виклики та перспективи” (Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 5-6 травня 2016 р.). – Чернівці, 2016 (0,45 друк. арк.).
8. Миклаш Л. Т. Антонімічні відношення в англomовній терміносистемі лісового господарства / Л. Т. Миклаш // Нова філологія: збірник наукових праць. – Запоріжжя : ЗНУ, 2016. – № 68. – С. 18-22. (0,42 друк. арк.).
9. Миклаш Л. Т. Запозичення в англomовній термінології лісового господарства / Л. Миклаш // Науковий вісник НУБіП України. Серія: Філологічні науки. – К : Міленіум, 2017. Вип. 276. – С. 94-103. (0,86 друк. арк.). ***Index Copernicus International.***
10. Миклаш Л. Т. Гіперo-гіпонімічні відношення в англomовній терміносистемі лісового господарства / Л. Миклаш // Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія “Філологічні науки” (мовознавство): збірник наукових праць. – Т. 1, № 8. – Дрогобич, 2018. – С. 147-151. (0,63 друк. арк.). ***Index Copernicus International.***

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації (матеріали коференцій):

11. Миклаш Л. Т. Концептуальні засади вивчення англomовної фахової термінології у контексті Болонської декларації / Л. Т. Миклаш // Програми і тези доповіді. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції “Інтеграційні процеси у викладанні іноземних мов: теоретичні засади та прикладні аспекти”. – Львів : Видавничий центр ЛНУ, 2009. – С. 145-146. (0,07 друк. арк.).
12. Myklash L. T. Practical Experience of Teaching English Forest Terminology / Myklash L. T // Language Teaching in Increasingly Multilingual Environments: From Research to Practice . – LTIME 2010. Book of Abstracts. Ed. By Michal B. Paradowski. – University of Warsaw, 16-18 September 2010. – LIBER : Warsaw, 2010. – P.73. (0,05 друк. арк.).
13. Миклаш Л. Т. Періодизація розвитку англomовної терміносистеми лісового господарства / Л. Т. Миклаш // ІІ Міжнародна науково-методична конференція “Навчання англomовної академічної комунікації в Україні і світі: Проблеми і перспективи” (18-19.11.2011): тези доповідей. – Львів, 2011. – С. 182-183. (0,06 друк. арк.).
14. Миклаш Л. Т. До питання вивчення сучасної екологічно орієнтованої лісівничої термінології / Л. Т. Миклаш // Програми і тези доповіді. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції “Подолання мовних та комунікативних бар’єрів: методика викладання гуманітарних дисциплін студентам немовних спеціальностей” (Київ, 7-8 червня 2013 р.) /

за заг. ред. А. Г. Гудманяна, О. Г. Шостак. – К.: Університет “Україна”, 2013. – С. 85-88. (0,15 друк. арк.).

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації (інші нефахові видання):

15. Миклаш Л. Т., Магура Б. О. Англо-український словник лісотехнічних термінів / Л. Т. Миклаш, Б. О. Магура // Львів : Каменярь, 2013. – 124 с. (5,3 друк. арк.). (Миклаш Л. Т. – упорядник термінів лісового господарства, Магура Б. О. – упорядник термінів лісової механізації та лісозаготівлі).

АНОТАЦІЯ

Миклаш Л. Т. Структурно-семантичні параметри англомовної терміносистеми лісового господарства. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.04 – германські мови. – Київський університет імені Бориса Грінченка МОН України. – Київ, 2018.

Дисертаційну працю присвячено комплексному дослідженню структурних і лексико-семантичних характеристик одиниць англомовної терміносистеми лісового господарства, їхніх відношень та з'ясуванню особливостей вживання термінів. Відслідковано історичне тло формування англомовних лісівничих термінів і розширено періодизацію розвитку англомовної термінології лісового господарства; проаналізовано шляхи поповнення галузевого словника (неологізми); досліджено етимологію запозичених термінів і їхні особливості; простежено зміну значень лексем, схарактеризовано лексичний фонд, класифіковано терміни за галузевою специфікою; визначено склад основних тематичних і лексико-семантичних груп; представлено морфолого-семантичну характеристику ключових лексем *forest, plant, arbor, wood, cut, grow, bark, log, harvest, root, seed* і параметри їхніх словотвірних гнізд (глибину, ширину, лексичний обсяг, валентність) та унаочнено словотвірний потенціал у вигляді графів; виокремлено продуктивні структурно-семантичні моделі утворення термінів, засоби та способи їхнього формування; висвітлено внутрішньосистемні зв'язки, досліджено типи семантичних відношень (омонімічні, полісемічні, синонімічні, антонімічні та гіперо-гіпонімічні).

Терміносистему лісового господарства класифіковано як первинну **мега-терміносистему**, що: а) охоплює підсистеми термінів лісівничо-лісознавчого напрямку та лісокористування; б) формує термінології садово-паркового мистецтва та ландшафтного дизайну (вторинна термінологія).

Ключові слова: термін, терміносистема, лісове господарство, лексема, запозичення, неологізм, класифікація, тематична група, структурна модель, словотвір, семантичні відношення.

ABSTRACT

Myklash, L. T. Structural and Semantic Parameters of the English Forestry Term System. – Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Philology (PhD): Speciality 10.02.04 – Germanic Languages. – Borys Grinchenko Kyiv University, Ministry of Education and Science of Ukraine, Kyiv, 2018.

The thesis attempts at a complex study of structural, lexical and semantic peculiarities together with specific relations of the terms constituting the English forestry term system.

Much attention is devoted to the historical background of formation of the English specialized words related to forestry that makes it possible to outline periodization of the development of the forestry terminology.

The paper offers an account of replenishing the field vocabulary (neologisms) and the peculiarities of borrowed units, its features and specific usage. The author traces a shift in semantic meaning and changes of the former terms and assimilation of new ones.

The study also presents the field vocabulary to be characterized and classified according to the sector specifics as well as the composition of the major thematic and semantic groups.

Additionally, the thesis covers morphology and semantic peculiarities of terms, in particular *forest, plant, arbor, wood, cut, grow, bark, log, harvest, root, seed*, and the parameters of their word family derivatives. The word-forming potential of the above mentioned lexemes is presented through semantic graphs. The derivational paradigm of the lexeme can serve as an indicator of motivated use of a term.

The findings of the research enable us to describe structural semantic models, ways and methods of term formation together with the formal structure of terms and their classification. The types of semantic relations (homonymous, polysemic, synonymic, antonymic and hyper-hyponymic) have been investigated.

The paper maintains that the forestry term system can be considered as a primary mega term system that covers subsystems of forest science (silviculture and silvics) and forest utilization as well as forms terminology of gardening and landscape design as the secondary terminology.

Keywords: term, term system, forestry, lexeme, loan word, neologism, classification, thematic group, structure, word formation, derivative, composite, terminological phrase, semantic relations.

АННОТАЦИЯ

Мыклаш Л. Т. Структурно-семантические параметры англоязычной терминосистемы лесного хозяйства. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук по специальности 10.02.04 – германские языки. – Киевский университет имени Бориса Гринченко МОН Украины. – Киев, 2018.

Диссертационная работа посвящена комплексному исследованию структурных и лексико-семантических характеристик единиц англоязычной терминосистемы лесного хозяйства, их отношений и установлению специфики терминов и их употребления. Рассмотрен исторический контекст формирования англоязычных терминов лесного хозяйства и расширена периодизация исследуемой терминологии; проанализированы пути пополнения отраслевого словаря (неологизмы), рассмотрена этимология заимствованных терминов и их особенности; отслежены изменение значений лексем, охарактеризован лексический фонд, классифицированы термины по отраслевой специфике; определен состав основных тематических и лексико-семантических групп; представлена морфолого-семантическая характеристика ключевых лексем *forest, plant, arbor, wood, cut, grow, bark, log, harvest, root, seed* и параметры их словообразовательных гнезд (глубина, ширина, лексический объем, валентность), а также их словообразовательный потенциал в виде графов; выделены продуктивные структурно-семантические модели образования терминов, средства и способы их формирования; исследованы внутрисистемные связи и типы семантических отношений (омонимические, полисемические, синонимические, антонимические и гипер-гипонимические).

Терминосистема лесного хозяйства классифицирована как первичная мега-терминосистема, которая: а) охватывает подсистемы терминов лесоводческих и лесопользования; б) формирует терминологии садово-паркового искусства и ландшафтного дизайна (вторичная терминология).

Ключевые слова: термин, терминосистема, лесное хозяйство, лексема, заимствования, неологизм, классификация, тематическая группа, структурная модель, словообразование, семантические отношения.

Підписано до друку 07.11.2018 р. Формат видання 60x84/16.

Ум. др. арк. 1,16. Тираж 104 пр. Зам. № 8-121.

Київський університет імені Бориса Грінченка.
04053, м. Київ, вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2.

Свідоцтво про внесення до Державного Реєстру

ДК № 4013 від 17.03.2011 р.